

Розділ III

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО. КРИМІНОЛОГІЯ

УДК: 343.541-027.553

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2019-68-3-95-102>

Біленко Павло Станіславович

(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Маріуполь)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0072-7280>

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ПРОЯВ КРИМІНАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

Статтю присвячено актуальній проблемі сьогодення — домашньому насильству. Проаналізовано наявні підходи до поняття «насильницькі злочини» та запропоновано авторське визначення. Досліджено домашнє насильство через призму ознак насильницьких злочинів. Відзначається, що домашнє насильство як злочин проти життя та здоров'я особи відповідає насильницьким злочинам і належить до них. Обґрунтовано, що домашнє насильство може бути частиною або проявом інших насильницьких злочинів, зокрема зґвалтування, сексуального насильства, торгівлі людьми, примушування до вступу у статевий зв'язок, статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку тощо. Якщо такий насильницький злочин є більш тяжким, ніж домашнє насильство, або протиправні дії не охоплюються складом злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, то в цьому випадку вчинене підлягає кваліфікації за сукупністю злочинів.

Ключові слова: насилля; насильницький злочин; домашнє насильство; кримінальна відповідальність; злочин.

Постановка проблеми. Проблема насильства, зокрема домашнього насильства, є достатньо актуальною для сучасного суспільства. Соціально-політична криза в Україні, розшарування населення за рівнем матеріального стану, невпевненість більшості громадян у завтрашньому дні, погіршення матеріального становища — це чинники, що сприяють зростанню напруженості в суспільстві та, як наслідок, підвищенню агресивності та конфліктності в сімейних стосунках.

Не можна сказати, що ця проблема є новою для України. Щорічно близько 1500 жінок, і ця тенденція збільшується за останні три роки, гинуть від рук власних чоловіків. Діти скривджених матерів у 6 разів більш схильні до суїциду, а 50% — до зловживань наркотиками. Майже 100% матерів, які зазнали насильства, народили хворих дітей — переважно з неврозами, заїканням, енурезами, церебральним паралічем, порушенням психіки [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Після криміналізації відповідальності за домашнє насильство ця проблема залишається недостатньо дослідженою. Водночас визначальні аспекти проблематики розглядали у своїх роботах такі науковці, як А. Б. Блага, О. М. Джужа, Д. Г. Заброта, К. Б. Левченко, Л. С. Кобилянська, Г. О. Христова, Х. П. Ярмачі та інші. Однак питання стосовно належності домашнього насильства до насильницьких злочинів залишається досі актуальним.

Формування мети статті. Метою статті є визначення місця домашнього насильства в системі насильницьких злочинів на підставі аналізу їхніх ознак.

Виклад основного матеріалу. Злочинність є складним, багатоструктурним явищем, тому вимагає глибокої наукової розробки її окремих складових елементів, одним із яких є, зокрема, насильницька злочинність.

В. В. Лунєєв зазначав, що у країнах, які розвиваються, дуже високий рівень умисних убивств та інших насильницьких діянь, а в розвинених країнах — крадіжок та інших корисливих злочинів (структурний якісний показник). Високий рівень кримінального насильства робить насильницьку злочинність за своїм характером (якісний показник) більш небезпечною, ніж злочинність із високим рівнем майнових діянь [2, с. 322].

Насильницькі злочини характеризуються додатковою, порівнюючи з іншими загальнокримінальними злочинами, внутрішньою єдністю ідеології, що виражається на соціально-психологічному рівні у вигляді повторних спроб виявлення злочинцями свого «я» всупереч інтересам оточення. Одним із насильницьких злочинів ми вважаємо домашнє насильство.

Взаємозв'язок кримінального права та кримінології найбільш яскраво виявляється під час дослідження проблем соціальних наслідків окремих видів злочинності. У процесі формулювання і кримінологічного аналізу основних концептуальних положень про соціальні наслідки насильницької злочинності взагалі та домашнього насильства, зокрема, неминуче доводиться звертатися до суміжних понять і категорій кримінально-правової науки.

Говорячи про насильство загалом, хотілося б наголосити, що насильство є однією з форм суспільно небезпечної поведінки людини, що спричинено соціально-економічними, політичними й морально-психологічними умовами життя суспільства, яке є іманентним будь-якій поведінці людини. Саме цей факт є причиною скоєння значної кількості злочинів та умовою диференціації кримінальної відповідальності за них.

На переконання О. М. Храмцова, у кримінальному праві та кримінології немає єдності думок стосовно того, які злочини слід визначати насильницькими. Одні вчені вважають, що до насильницьких злочинів належать тільки злочини, що мають безпосереднім об'єктом особу. Другі впевнені, що до них належать і злочини, основним безпосереднім об'єктом яких є не лише особа, а й інші об'єкти (розбій, вимагання тощо). Треті взагалі стверджують, що термін «насильницький злочин» варто замінити на термін більш широкій («агресивний злочин»), такий, що охоплює злочини, пов'язані з нанесенням різноманітної шкоди не лише особі, а й іншим об'єктам. Четверті вказаний вид злочинності об'єднують з агресивною, називаючи «агресивно-насильницькою» [3, с. 459].

КК України не містить дефініції поняття «насильство», хоча сам термін використовується як у Загальній, так і Особливій частинах. Наприклад, у Загальній частині КК термін «насильство» вживається під час конструювання норм про обставини, що виключають злочинність діяння (ст.ст. 36, 43), та не є негативним і не має антисоціального характеру.

Що ж стосується Особливої частини КК України, то понад 100 разів у майже 54 статтях фігурує термін «насильство», словосполучення «насильницькі дії», «насильницькі зміни», «насильницьке виселення громадян», «поєднані з насильством», «застосування насильства», «культ насильства» та виступає як:

- інформаційна ознака предмета злочину (ст. 300 КК України);
- ознака суспільно небезпечного діяння (ст.ст. 109, 110-2, 126, 126-1, 146-1, 153, 294, 295, 345; ч. 2, ч. 3 ст. 346; ст. 350; ст. 377; ст. 398; ст. 405; ч. 2 ст. 424; ч. 2 ст. 431; ст.ст. 433, 446);
- спосіб учинення злочину — конструктивна ознака основного складу злочину (ст.ст. 144, 152, 174, 180, 187; ч. 1 ст. 189; ч. 1 ст. 206; 258-1; ст. 303; 340; ч. 1 ст. 355; ст. 386, 406, 442);
- кваліфікаційна ознака (ст.ст. 146, 149, 150-1, 157, 161, 162, 186; ч. 3 ст. 189; ч. 2, 3 ст. 206; ч. 2 ст. 206-2; ст. 262, 278, 280, 289, 297, 308, 312, 342; ч. 2, 3 ст. 355; ст. 365, 373, 393, 410);
- обстановка вчинення злочину (ст. 116; п. 10 ч. 2 ст. 115);
- мета злочину (ч. 2 ст. 109; ч. 1 ст. 447).

Крім виокремлених нами випадків, у КК України наведена низка суспільно-небезпечних діянь, які за своєю суттю є насильницькими, але під час їхнього конструювання використано інші засоби опису складу злочину без уживання терміна «насильство».

Хотілося б відзначити, що види кримінального насильства визначені в Постанові Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» (далі — Постанова). У п. 23 цієї Постанови зазначено, що насильство може бути як фізичним (заподіяння тілесних ушкоджень або побиттів, незаконне позбавлення волі тощо), так і психічним (наприклад, погроза завдати фізичної, моральної чи майнової шкоди). Отже, це дозволяє зробити висновок, що існує два види насильства: фізичне й психічне.

Але вченими висловлюється інша точка зору. Так, зокрема, деякі дослідники констатують, що, говорячи про класифікацію насильства, необхідно розрізняти такі його види: 1) кримінальне та некримінальне; 2) інструментальне та цільове; 3) безпосереднє та опосередковане. Отже, названі види насильства мають змістове навантаження залежно від галузі права та завдань того чи іншого дослідження [4, с. 150].

Інші дослідники виділяють і такий вид насильства, як гендерне, котре охоплює такі насильницькі дії проти особи, причиною яких є стать жертви насильства, а також визначені суспільною думкою ролі людей та їхня очікувана поведінка. Це поняття включає насильство в сім'ї, а також інші насильницькі дії — сексуальне насильство, примусову проституцію, сексуальні домагання на роботі тощо [5].

Існує й інше визначення гендерного насильства. Наприклад, гендерне насильство — це насильство, яке стосується чоловіків і жінок, але жертвами якого переважно є жінки. Воно виникає як наслідок нерівних владних стосунків між жінками й чоловіками. Воно стосується (але не вичерпується цим) фізичної, сексуальної і психологічної шкоди, включно із залякуванням, стражданнями, примусом та/або позбавленням свободи в сім'ї чи суспільстві взагалі [6].

Виходячи із викладеного вище, можна зробити висновок, що для класифікації насильства в дослідженнях можуть бути використані різні критерії, в основу яких буде покладено авторську позицію, предмет та мету наукової праці. Тому залежно від того, чи здійснюється дослідження в контексті міжнародно-правової відповідальності за національним (кримінальним) правом, критерії класифікації також можуть бути різними.

Ураховуючи це, ми вважаємо, що під насильницькими злочинами слід розуміти злочини, які вчиняються із застосуванням різних форм насильства (фізичного, економічного, психологічного, сексуального тощо) чи погрози його застосування.

Л. Д. Гаухман [7, с. 3] під час дослідження насильницьких злочинів виділяв такі їхні ознаки:

- об'єктом посягання є суспільні відносини, що забезпечують фізичні блага особи, які охороняються кримінальним законом;
- способом посягання є фізичне або психічне насильство;
- посягання носять умисний характер;
- злочин скоюється проти волі потерпілого.

Розглянемо їх більш детально відповідно до предмета нашого дослідження.

Слід згадати, що ще років десять тому тема домашнього насильства в Україні не обговорювалася та не була предметом численних досліджень науковців. Ми погоджуємося з М. Ю. Самченко, що така форма насильства розповсюджена на наших теренах давно і достатньо широко — серед людей різних національностей, різного фінансового й соціального статусу, у сім'ях вірян і невіруючих. До того ж його ніяк не можна приписати сьогднішній економічній нестабільності, оскільки домашнє насильство присутнє як у відсталих, так і в економічно розвинутих державах [8, с. 13].

Законом України від 06.12.2017 № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу

з цими явищами» КК України було доповнено статтею 126-1 «Домашнє насильство» (набула чинності 11 січня 2019 р.). Стаття передбачає кримінальну відповідальність за умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства стосовно подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи, та розміщена у розділі II «Злочини проти життя та здоров'я особи» Особливої частини КК України (далі — Закон).

Основним безпосереднім об'єктом цього Злочину є здоров'я і нормальний психологічний стан особи. Додатковим факультативним його об'єктом можуть виступати воля, честь і гідність особи, її психічна недоторканність.

Відповідно до ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю [9]. Також у ч. 2 ст. 52 Основного закону підкреслюється, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються відповідно до закону [9].

Обов'язковою ознакою злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, є потерпілий.

Загалом дія законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству незалежно від факту спільного проживання поширюється на таких осіб, як-от: 1) подружжя; 2) колишнє подружжя; 3) наречені; 4) мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший з подружжя (колишнього подружжя); 5) особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти; 6) особи, які мають спільну дитину (дітей); 7) батьки (мати, батько) і дитина (діти); 8) дід (баба) та онук (онука); 9) прадід (прабаба) та правнук (правнучка); 10) вітчим (мачуха) та пасинок (падчерка); 11) рідні брати й сестри; 12) інші родичі: дядько (тітка) та племінник (племінниця), двоюрідні брати й сестри, двоюрідний дід (баба) та двоюрідний онук (онука); 13) діти подружжя, колишнього подружжя, наречених, осіб, які мають спільну дитину (дітей), які не є спільними або всиновленими; 14) опікуни, піклувальники, їхні діти та особи, які перебувають (перебували) під опікою, піклуванням; 15) прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, їхні діти та прийомні діти, діти-вихованці, діти, які проживають (проживали) в сім'ї патронатного вихователя (ст. 3 Закону України від 07.12.2017 № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству») [10].

Відповідно до ст. 1 «Визначення термінів» (розділ I. Загальні положення) Закону України від 07.12.2017 № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству», під домашнім насильством слід розуміти діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання, або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [10].

Отже, потерпілим від злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, може бути один із подружжя чи колишнього подружжя або інша особа, з якою винний перебуває або перебував у сімейних або близьких взаєминах.

Об'єктивна сторона домашнього насильства виражається у: 1) формі діяння (дії або бездіяльності) — систематичного насильства; 2) його наслідках; 3) причинному зв'язку між діянням і наслідками.

О. Дудоров та М. Хавронюк, даючи тлумачення систематичності, помічають, що вона «означає постійну повторюваність тотожних чи схожих дій (чи бездіяльності), кожна з яких сама по собі може створювати враження незначної, але в сукупності вони впливають на потерпілу особу надзвичайно негативно, і інтенсивність цього впливу може залежа-

ти як від ступеня агресивності кожного окремого діяння, так і від їхньої кількості» [11, с. 78].

Щодо положень чинного КК України, то ознака систематичності згадується як у Загальній, так і в Особливій частині. Так, у ч. 2 ст. 78, ч. 5 ст. 79, ч. 5 ст. 83 КК України вона розглядається в контексті систематичного вчинення особою правопорушень, що потягли за собою адміністративні стягнення і свідчать про її небажання стати на шлях виправлення. Відповідно до практики застосування окремих статей КК України, систематичним вважається вчинення особою трьох і більше правопорушень, за які її було притягнуто до адміністративної відповідальності.

У статтях Особливої частини КК України систематичність як ознака об'єктивної сторони складу злочину передбачена у: а) ст. 116 «Умисне вбивство, вчинене у стані сильного душевного хвилювання» (систематичне знування); б) ст. 120 «Доведення до самогубства» (систематичне приниження людської гідності або систематичний протиправний примус до дій, що суперечать волі особи); в) ст. 150-1 «Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом» (систематичне випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб); г) ст. 390 «Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі» (систематичне порушення громадського порядку чи встановлених правил проживання).

Пленум Верховного Суду України в п. 28 своєї Постанови № 2 від 07.02.2003 «Про судову практику у справах про злочини проти життя та здоров'я особи» роз'яснює, що систематичним приниженням людської гідності доцільно вважати тривале принизливе ставлення до потерпілого (постійні образи, глузування над ним).

О. Степаненко, досліджуючи ознаку «систематичності», запевняє, що аналіз коментарів до вказаних статей, наукової літератури та судової практики дає можливість зазначити, що систематичність у вказаних випадках характеризується не лише наявністю кількісного критерію, тобто багаторазовості періодично здійснюваних дій (2–3 рази й більше), але і їхнім взаємозв'язком, внутрішньою єдністю, що утворюють певну лінію поведінки винного щодо конкретного потерпілого чи потерпілих. Це утворює якісний критерій систематичності. Лише за наявністю як кількісного, так і якісного критерію можна стверджувати, що насильство носить систематичний характер [12].

Отже, систематичність як ознака об'єктивної сторони домашнього насильства полягає в багаторазовому (від 3-х разів), тривалому (протягом року) вчиненні діянь, передбачених диспозицією ст. 126-1 КК України.

Законом України від 07.12.2017 № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначено форми домашнього насильства: психологічне, сексуальне, фізичне та економічне насильство [10]. Під економічним насильством варто розуміти форму домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру. У деяких випадках дії кривдника потребують додаткової кваліфікації відповідно до ст.ст. 150, 150-1, 164, 165, 166, 167, 304 КК України.

Психологічне насильство — форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, зокрема щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали в постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

Погроза вбивством потребує додаткової кваліфікації згідно зі ст. 129 КК України, погроза знищення майна — згідно зі ст. 195 КК України. Психологічне насильство, якщо воно виражається у примушуванні особи до певних дій: абортів чи стерилізації; участі в дослідках над людиною; вилучення органів чи тканин для трансплантації; вступу у статевий

зв'язок; проституції тощо) — слід додатково кваліфікувати згідно зі ст.ст. 134, 142, 143, 154, 300, 301, 303 КК України та ін., а за наявності ознак катування — і згідно зі ст. 127 КК.

Сексуальне насильство — форма домашнього насильства, що включає:

- будь-які діяння сексуального характеру, учинені стосовно повнолітньої особи без її згоди;
- стосовно дитини незалежно від її згоди;
- у присутності дитини;
- примушування до акту сексуального характеру із третьою особою;
- також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, зокрема вчинені стосовно дитини або в її присутності.

Фізичне насильство — форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, учинення інших правопорушень насильницького характеру.

Якщо перераховані вище дії вчиняються несистематично, то вони потребують додаткової кваліфікації згідно зі ст.ст. 121, 122, 125, 126, 135, 136, 146, 115, 120 або іншими статтями КК України, залежно від наслідків, які настали, чи інших обставин. За наявності в діях кривдника відповідної мети, характерної для катування (примусити потерпілого до певних дій тощо), діяння потребують додаткової кваліфікації згідно зі ст. 127 КК України; а за наявності ознак схиляння до самогубства або наслідків у вигляді самогубства чи спроби самогубства потерпілого — згідно зі ст. 120 КК України.

Не має значення для кваліфікації злочину згідно зі ст. 126-1, чи проживає правопорушник у момент учинення діяння або раніше в тому самому місці, що й потерпілий. Оскільки нерідко насильство триває після розриву сімейних чи інших стосунків, то спільне проживання жертви та правопорушника не вимагається.

Місцем учинення домашнього насильства необов'язково повинне бути місце проживання. Таке насильство може бути вчинене й під час відпочинку на дачі, на курорті, у вагоні поїзда тощо. Тому для кваліфікації злочину це значення не має.

Наслідки систематичного насильства виражаються у:

- фізичних або психологічних стражданнях, змістом яких є біль, муки, тривога, переживання;
- розладах здоров'я;
- втраті працездатності;
- емоційній залежності;
- погіршенні якості життя потерпілої особи.

Суб'єктивна сторона злочину виражається у прямому або непрямому умислі діяння і наслідків.

Висновки. Виходячи з викладеного вище, можна констатувати, що домашнє насильство як злочин проти життя та здоров'я особи відповідає насильницьким злочинам і належить до них.

Проте, на наш погляд, не можна вилучати тих випадків, коли домашнє насильство може бути частиною або проявом інших насильницьких злочинів, зокрема зґвалтування, сексуального насильства, торгівлі людьми, примушування до вступу у статевий зв'язок, статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Якщо такий насильницький злочин є більш тяжким, ніж домашнє насильство, або протиправні дії не охоплюються складом злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, то в такому випадку вчинене підлягає кваліфікації за сукупністю злочинів.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству. Лист Міністерства освіти та науки України від 18 травня 2018 р. № 1/11-5480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5480729-18> (дата звернення: 12.09.2019).
2. Лунеев В. В. Курс мировой и российской криминологии : учебник. В 2 т. Москва : Изд-во Юрайт, 2011. Т. I. 1003 с.
3. Храмов О. М. Злочинність насильницька. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2016. № 1 (6). С. 459–463.
4. Запорожець А. А. Криміналізація домашнього насильства — новела кримінального законодавства. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 1. С. 148–154.
5. Аспекти протидії гендерному насильству — практика в Україні : Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України. URL: http://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/publications/aspekty_prottydyi_gendernomu_nasylstvu.pdf (дата звернення: 12.09.2019).
6. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків : закон України від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> (дата звернення: 12.09.2019).
7. Гаухман Л. Д. Насилие как средство совершения преступления. Москва : Юрид. лит., 1974. 168 с.
8. Самченко М. Ю. Кримінологічна характеристика та попередження сімейного насильства щодо неповнолітніх : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2011. 216 с.
9. Конституція України. Київ : Преса України, 1997. 80 с.
10. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 12.09.2019).
11. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України); за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваіте, 2019. 288 с.
12. Степаненко О. В. Систематичність як ознака домашнього насильства. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11010/STEPANENKO%20O%20V.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 12.09.2019).

References

1. Metodichni rekomendatsii shchodo zapobihannia ta protydyi nasylstvu [Guidelines for the prevention and counteraction to violence]. Lyst Ministerstva osvity ta nauky Ukrainy vid 18 travnia 2018 r. № 1/11-5480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5480729-18> [in Ukrainian].
2. Luneev, V. V. (2011). Kurs mirovoy i rossiyskoy kriminologii [Course of world and Russian criminology]: uchebnik. V 2 t. Moskva : Izd-vo YUrayt. T. I. 1003 s. [in Russian].
3. Khramtsov, O. M. (2016). Zlochynnist nasylnytska [Crime is violent]. Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy. № 1 (6). S. 459–463 [in Ukrainian].
4. Zaporozhets, A. A. (2018). Kryminalizatsiia domashnoho nasylstva — novela kryminalnoho zakonodavstva [Criminalization of domestic violence is a novelty of criminal legislation]. Visnyk kryminalnoho sudochynstva. № 1. S. 148–154 [in Ukrainian].
5. Aspekty protydyi gendernomu nasylstvu — praktyka v Ukraini [Aspects of combating gender-based violence are a practice in Ukraine]: Informatsiina dovidka, pidhotovlena Yevropeiskym informatsiino-doslidnytskym tsentrom na zapyt Komitetu Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: http://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/publications/aspekty_prottydyi_gendernomu_nasylstvu.pdf (data zvernennia: 12.09.2019) [in Ukrainian].
6. Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok ta cholovikiv [On ensuring equal rights and opportunities for women and men]: Zakon Ukrainy vid 8 veresnia 2005 r. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> (data zvernennia: 12.09.2019) [in Ukrainian].
7. Gauhman, L. D. (1974). Nasilie kak sredstvo soversheniya prestupleniya [Violence as a means of committing a crime]. Moskva : YUrid. lit.. 168 s. [in Russian].
8. Samchenko, M. Yu. (2011). Kryminolohichna kharakterystyka ta poperedzhennia simeinoho nasylstva shchodo nepovnoolitnikh [Criminological characteristics and prevention of domestic violence against minors]: dys. ... k-ta yuryd. nauk : 12.00.08. Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. Lviv. 216 s. [in Ukrainian].
9. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. Kyiv : Presa Ukrainy, 1997. 80 s. [in Ukrainian].
10. Pro zapobihannia ta protydyiu domashnomu nasylstvu [On the prevention and counteraction to domestic violence]: Zakon Ukrainy vid 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (data zvernennia: 12.09.2019) [in Ukrainian].

11. Dudorov, O. O., Khavroniuk, M. I. (2019). Vidpovidalnist za domashnie nasylstvo i nasylstvo za oznakoiu stati [Responsibility for domestic and gender-based violence] (naukovo-praktychnyi komentar novel Kryminalnoho kodeksu Ukrainy); za red. M. I. Khavroniuka. Kyiv : Vaite. 288 s. [in Ukrainian].

12. Stepanenko, O. V. (2019). Systematychnist yak oznaka domashnoho nasylstva [Systematic as a sign of domestic violence]. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11010/STEPANENKO%20O%20V.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukrainian].

Биленко Павел Станиславович

(Донецкий юридический институт МВД Украины,
г. Мариуполь)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0072-7280>

ДОМАШНЕЕ НАСИЛИЕ КАК ПРОЯВЛЕНИЕ КРИМИНАЛЬНОГО НАСИЛИЯ

Статья посвящена актуальной проблеме современности — домашнему насилию. Проанализированы существующие подходы к понятию «насильственные преступления», и предложено авторское определение. Исследовано домашнее насилие сквозь призму признаков насильственных преступлений. Отмечается, что домашнее насилие как преступление против жизни и здоровья человека соответствует насильственным преступлениям и относится к ним. Обосновано, что домашнее насилие может быть частью или проявлением других насильственных преступлений, в частности изнасилования, сексуального насилия, торговли людьми, принуждения ко вступлению в половую связь, половое сношение с лицом, не достигшим шестнадцатилетнего возраста и т. п. Если такое насильственное преступление является более тяжким, чем домашнее насилие, или противоправные действия не охватываются составом преступления, предусмотренного ст. 126-1 УК Украины, то в данном случае содеянное подлежит квалификации по совокупности преступлений.

Ключевые слова: насилие; насильственное преступление; домашнее насилие; уголовная ответственность; преступление.

Bilenko Pavlo Stanislavovich

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Mariupol)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0072-7280>

DOMESTIC VIOLENCE AS A DISPLAY OF CRIMINAL VIOLENCE

The article is concerning on present-day pressing challenge - domestic violence. The purpose of the article is to determine the place of domestic violence in the system of violent crimes based on the analysis of their characteristics. Existing approaches to the concept of "violent crimes" and classification of these crimes have been analyzed. From viewpoint of author violent crimes mean crimes committed with the use of various forms of violence (physical, economic, psychological, sexual, etc.) or threats of its use. Domestic violence has been investigated through the prism of signs of violent crime, including object and method of encroachment, its nature and the victim's attitude towards it. Criminal characteristics of the crime have been given; in particular, the object of the encroachment has been identified, the objective and subjective side of the crime have been described; the victim of the crime is considered to be its mandatory feature. It has been stated noted that regularity as an attribute of the objective side of domestic violence is the repeated (three or more times), continuous (during the year) committing the actions stipulated by the disposition of Art. 126-1 of the Criminal Code of Ukraine. Some peculiarities of qualification of unlawful actions in the commission of physical violence, economic violence and psychological violence have been highlighted. It has been concluded that domestic violence as a crime against the life and health of a person is aligned with (and belongs to) violent crimes. Author argues that domestic violence can be fully or partly a display of other violent crimes, such as rape, sexual abuse, trafficking, coercion, sexual intercourse with a person under the age of sixteen. If any violent crime is more grievous than domestic violence, or such unlawful act is not covered by the Art. 126-1 of the Criminal Code of Ukraine, the mentioned crime should be qualified as cumulative crimes.

Key words: violence; violent crime; domestic violence; criminal responsibility; crime.

Надійшла до редколегії 15.09.2019